

Glimtar från Håsjös historia.

Artikel i ÖP 1944.

Håsjö, hur ofta har inte det namnet skymtat i länets tidningar de senaste åren och säkert känner många av läsarna igen det från idrottsspalterna.....

Håsjö är en socken i öst-jämtland med en befolkning på omkring 1800 innevånare. Naturförhållandena i dessa trakter äro mycket omväxlande, med sjöar, berg och dalar som gör att landskapsbilden fått en så typisk norrländsk prägel. Men då man talar om Håsjö menar man vanligen inte socknen utan det lilla samhälle som vuxit upp vid den halvmillånga Singsjön, och de omkringliggande byarna Östansjö, Valla, By och Fisksjön.

Håsjöbygden har uråldriga anor och med säkerhet vet man att människor fanns här redan så tidigt som under stenåldern, varom lämningar från den tiden vittnar. Man vet också att de första människorna i dessa trakter, voro jägare som under sina strövtåg i de väldiga urskogarna som då täckte dessa landsdelar, slog sig ner kring Singsjön. Varifrån de kommo är okänt enligt traditionerna skall de vara söderifrån, ty på den tiden genomkorsades öst-jämtland av flera s.k. handels- eller färdvägar och en sådan passerade också Singsjön, kommande norrifrån, från nuvarande Ragunda och Indalsälven fortsatte den förbi och gick söderut mot Revsundssjön.

Utefter sådana färdvägar som vanligtvis utgjordes av större vattendrag, uppstodo lägerplatser eller boplatser och Håsjö är just- eller var – en sådan uråldrig boplatz.

De första Håsjöborna levde huvudsakligen av jakt men även de fiskrika sjöarna var en viktig levnadsbetingelse för dem. Allt eftersom antalet människor ökades började man bryta mark och svedja, det var den tidens sätt att odla jorden. Kanske nödgades man ta detta första steg till jordbruk därför att viltstammen i skogen började minska.

Den första kyrkan i trakten byggdes enligt gamla sägner någon gång under 1100-talet men den förstördes antagligen omkring 1350, då digerdöden härjade i vårt land.

1684 uppfördes den nuvarande gamla kyrkan som sedan dess varit en bygdens klenod. Den förseddes med klockstapel som byggdes av den kände kyrkobyggmästaren Pål Persson från Stugun, år 1779. Denne har byggt flera av länets kyrkostaplar. Klockan i Håsjöstapeln är f.ö. en av Sveriges äldsta, den daterar sig nämligen från 1200-talet och säkerligen har dess spröda klang, sekel efter sekel kallat bygdens folk till gudstjänst.

Någon egentlig bebyggelse kom dock inte till förrän på 1500-1600-talet då enligt gamla skattelängder sex gårdar voro skattepliktiga.

Men allt eftersom folkmängden ökade behövde man även förbättrade samfärdsleder och i dessa trakter finnas också många gamla nu ödelagda vägar med vilka talrika sägner och minnen äro förknippade. Den kanske mest kända är väl den s.k. Kälagatan (*Kälagätte*), som härter sig från den tid då dessa bygder i kyrkliga angelägenheter och rättsväsende sorterade under Ragunda. När denna väg egentligen uppkom vet man inte, blott att den använts i en långt avlägsen forntid.

Efter denna väg fanns också Håsjö och Ragunda socknars gemensamma avrättningsplats där sockengränsen nu går. Den användes sista gången år 1830 ?, (*1831, läs sägnen från Blandstenen*) då en man där fick sona sitt brott.

Så har under tidernas lopp befolkningsantalet ökat och genom ett idogt odlingsarbete har man odlat och förbättrat sina och de efterkommandes existensmöjligheter. Man har dock mest i senare tider utbyggt förbindelserna till sina grannsocknar, anlagt vägar och även fått järnväg genom bygden. Det kanske mest svårlösta av bygdens problem har varit och är nog i viss mån även nu vägfrågorna. Den landsväg som nu skär genom bygden var aktuell redan i början av första seklet, men vissa omständigheter och inte minst fruktan för den dryga anläggningskostnaden gjorde att man ej förrän år 1879 kunde sätta igång med att bryta sträckan Håsjo – Hällesjö kyrka. Tio år senare fullbordades vägen genom anläggning av vägsträckan Håsjo – Ragunda varvid den gamla Kälagatan ödelades.

Ett nytt skede i bygdens utvecklingshistoria inträffade när norra stambanans fortsättning från Ånge och norrut beslöts av regeringen år 1881 och säkert anade bygdens befolkning att en ny tid var i antågande, när det första materialtåget rullade in på Håsjo station år 1883. Arbetet på järnvägen i de här trakterna blev långvarigt och på grund av svåra naturförhållanden tog det på bansträckan Håsjo – Ragunda nära ett år i anspråk.

Så har bygdens utveckling fortskridit och generationers odlings och uppbyggnadsarbeten har skapat ett jordbrukssamhälle som i dag står som en fullgod exponent för en norrländsk jordbrukarbygd. De relativt små men välskötta jordbruken äro väl inte ensamma tillräckligt för att ge bygdens befolkning dess bärning, men de stora skogsarealer som omsluter dem har ställt sina rikedomar till håsjobornas förfogande med följd att orten i senare tid kunnat göra gällande som en betydlig producent av förädlade trävaror.

Det är nog med vissa förhoppningar som håsjoborna se framtiden an, förhoppningar om att deras samhälle skall utökas och förbättras i takt med tidens krav. Och så här ter sig deras önskelista inför den närmaste tiden, - badhusbyggets färdigställande, en utökad affärsverksamhet, gatubelysningen ordnad, förbättrade vägförhållanden och poststationen uppförd i Håsjo by. / O. K.

Karta från år 1799 Håsjo i mitten, längst ner

